

T.C.
ULAŖTIRMA BAKANLIĞI
DEMİRYOLLAR LİMANLAR VE HAVA MEYDANLARI
İNŖAATI GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TURİZM KIYI YAPILARI MASTER PLAN ÇALIŖMASI

3. ARA RAPOR

YÜKSEL PROJE

ULUSLARARASI A.Ŗ.

&

BELDE PROJE VE DANIŖMANLIK TİC. LTD. ŖTİ.

ORTAK GİRİŖİMİ

Ekim 2009

3.ARA RAPOR

İÇİNDEKİLER

1. TURİZM KIYI YAPILARININ KIYI YAPILARININ ART ALANLARI (HİTERLANTLARI).....	4
1.1. ÇALIŞMANIN ARKA PLANI.....	4
1.2. TURİZM KIYI YAPILARININ ART ALANLARI VE DİĞER ULAŞIM TÜRLERİ	4
1.2.1. TINA'NIN ÖNGÖRDÜĞÜ KARAYOLU İYİLEŞTİRMELERİ.....	4
1.2.2 TINA'NIN ÖNGÖRDÜĞÜ DEMİRYOLU İYİLEŞTİRMELERİ.....	5
2. YASAL DÜZENLEMELER.....	6
2.1. PLANLAMA ÇALIŞMALARI ve YATIRIMLAR.....	9
2.2 KIYI ALANLARI PLANLAMASI VE KULLANIMI İLE İLGİLİ MEVCUT DURUM	11
2.3 KIYI KANUNU VE İLGİLİ YÖNETMELİKLER	14
2.4 KIYI YAPILARINDA UYGULANACAK İŞ VE İŞLEMLER.....	20
2.5. SEKTÖRDE YASAL DÜZENLEMELERLE İLGİLİ GÜNDEMDE OLAN SORUNLAR:	27
2.5.1 İmar Planları ve Yatırımlarla İlgili Sorunlar.....	27
2.5.2. İşletme İle İlgili Sorunlar	29
2.5.3. Gümrük ile İlgili Sorunlar	34
2.5.4. Çevre Mevzuatı ile İlgili Sorunlar	35
2.6 SEKTÖRDE YAŞANAN SORUNLARIN TEMEL NEDENLERİNİN ÖZETİ	36
HARİTALAR SETİ	37

TABLolar

Tablo 1. Kıyı Alanlarının Tanımlanması ve Düzenlemesine İlişkin Yayınlanan Kanun ve Yönetmeliklerin Kronolojik Sıralaması	7
Tablo 2. Türkiye’de Kıyı Alanlarında Yetki ve Sorumluluğu Olan Kuruluşlar	11

ŞEKİLLER

Şekil 1. Kıyı Çizgisi, Kıyı Kenar Çizgisi, Dar Kıyı, Sahil Şeridi Tanımlarını Gösteren Kroki .	16
Şekil 2. Kıyı Bölgesinde Yapılacak İmar Planlarının Hazırlanma ve Onay Süreci.....	22
Şekil 3. Kıyı Yapıları Proje ve Uygulama Süreci.....	26

HARİTALAR

Harita 1: TINA Kapsamında Geliştirilmesi Öngörülen Karayolları ile Turizm Kıyı Yapıları 38

Harita 2: TINA Kapsamında Geliştirilmesi Öngörülen Demiryolları ile Turizm Kıyı Yapıları .. 39

1. TURİZM KIYI YAPILARININ KIYI YAPILARININ ART ALANLARI (HİTERLANTLARI)

1.1. ÇALIŞMANIN ARKA PLANI

Limanlar ulaşım sistemlerinin kırılma noktalarıdır. Bu noktalarda taşınmakta olan yük veya seyahat eden kişi ulaşım türünü değiştirmektedir. Bu durum turizm kıyı yapıları, örneğin yat limanları içinde geçerlidir. Turizm kıyı yapısına yanaşan tekneden karaya çıkan yolcu yada mürettebat art bölgede yer alan çekici yerleri ziyaret etmekte ve bunun ulaşım türünü değiştirerek yapmaktadır.

Ulaştırma Kıyı Yapısına gelen yolcunun yada mürettebatın karada yada denizde yolculuğuna devam ettiği alan, veya bu turizm kıyı yapısına gelen yolcuların yada mürettebatın geldiği mekansal kesimleri kapsayan alan “Art Alan (hinterlant)” olmaktadır.

Turizm kıyı yapılarının art alanlarında yer alan farklı ulaşım türlerinin varlığı turizm kıyı yapılarının nitelik ve verimini etkilemektedir. Örneğin, Uluslar arası Hava Trafiğine açık bir hava alanının, bir turizm kıyı yapısına önemli bir üstünlük olmaktadır. Göcek turizm kıyı yapıları buna örnek olmaktadır. Kıyı yapısının gerisindeki karayolu ve demiryolları da limanın verimini ve iş hacmini etkilemektedir. Karayolu ve demiryollarının gelişmişliği, kapasiteleri ve olanak tanıdığı ticari sürat ve benzer diğerleri turizm kıyı yapılarına dolaysız etki yapmaktadır.

1.2. TURİZM KIYI YAPILARININ ART ALANLARI VE DİĞER ULAŞIM TÜRLERİ

Yukarıdaki açıklamalar kendisini somut olarak Türkiye kıyılarında göstermektedir. Türkiye Turizm kıyı yapılarının en fazla yoğunlaştığı 1. Bölge (Bodrum-Kaş arası), 2. Bölge (Çeşme – Bodrum) ve 8. Bölge’nin (İstanbul) art alanlarında karayollarında önemli gelişmeler olmaktadır. Her şeyden önce bu yerleşmelerin art alanlarında uluslar arası trafiğe açık hava limanları bulunmaktadır. Bodrum/Milas ve Dalaman Hava Limanları, 1. Bölgede, İzmir Adnan Menderes Hava Limanı 2. Bölgede ve İstanbul Atatürk ve Sabiha Gökçen Hava Limanları 8. Bölgede yer almaktadır. Ayrıca bunlardan 2. ve 8. Bölgeler oto yollara bağlıdır.

Diğer gelişmeler bir alt bölümde açıklanmaktadır.

1.2.1. TINA’NIN ÖNGÖRDÜĞÜ KARAYOLU İYİLEŞTİRMELERİ

Türkiye’nin Ulaştırma Altyapısı İhtiyaç Değerlendirmesi Teknik Yardım Çalışması (TINA) kapsamında; karayollarında bazı hatların öncelikli olarak geliştirilmesini öngörülmektedir. Bunlar aşağıda gösterilmiştir.

- Çanakkale-İzmir,
- Balıkesir-Akhisar-Manisa,
- Bala kavşağı-Aksaray-Ereğli/Ulukışla kavşağı,
- Antalya-Denizli-Salihli,
- Bozüyük-Kütahya-Afyonkarahisar-Dinar-Çardak-Denizli

Bu güzergahlar ülkenin Orta ve Batı bölgelerinde erişilebilirliği önemli ölçüde artıracak ve önemli Kuzey-Güney koridorları ile bağlantılarını artıracaktır. Bu bağlamda, TINA tarafından önerilen;

- Gerede-Merzifon,
- Merzifon-Refahiye kavşağı,
- Afyonkarahisar-Konya-Ereğli/Ulukışla kavşağı,
- 6. Bölge Sınırı-Kırşehir-Kayseri güzergahları gelişimi

Hem Doğu-Batı bağlantılarının geliştirilmesini hem de bunların Kuzey-Güney bağlantılarını kolaylaştıracaktır. Bunlara ek olarak;

- Kınalı Kavşağı-Yunanistan sınırı güzergahı
- Refahiye kavşağı-Erzurum-Gürbulak-İran sınırı güzergahı İran'a bağlantılarının geliştirilmesini desteklemektedir.

Bütün bu gelişmeler aşağıdaki haritaya işlenmiştir. Öte yandan, mevcut karayollarının çok büyük bir kısmı 2x2 bölünmüş yol haline getirilmiştir ve getirilmektedir. Kimi kesimlerde bölünmüş yollar 2x3 izli olarak inşa edilmektedir.

Yukarıdaki gelişmeleri gözetildiğinde; tüm kıyılarımızda yer alan ve yer alacak olan turizm kıyı yapılarının art alanlarında kara yolu ulaşımı açısından bir sorun yaşanmayacağı anlaşılmaktadır. (Bkz; Harita Seti - Harita: 1)

1.2.2 TINA'NIN ÖNGÖRDÜĞÜ DEMİRYOLU İYİLEŞTİRMELERİ

Tina kapsamında gerçekleştirilmesi öngörülen öncelikli demiryolu projeleri intermodal ulaşımın desteklenmesi amacıyla Akdeniz, Ege Denizi, Marmara Denizi ve Karadeniz'deki limanlarla entegre edilmiştir. Buna bağlı olarak Turizm Kıyı Yapıları da bu geliştirmeden yararlanacaktır. Bu bağlamda; Ülkenin ana limanlarına bağlanan İzmir-Ankara, Bandırma-Menemen, Samsun-Kalın, Bandırma-Bursa-Osmaneli, Mersin-Adana-Toprakkale ve Irmak-Zonguldak projeleri intermodal taşımacılığın gelişmesini destekleyecektir.

Öncelikli Beş Liman Projesi kapsamında yer alan İzmir, Derince, Çandarlı, Mersin ve Filyos Limanları ve bunların yanı sıra Ambarlı, Zonguldak, Bandırma, Samsun, İskenderun Limanları demiryolu öncelikli projeleri kapsamında iyileştirilecek demiryolu bağlantılarına bağlanmaktadır. Bu limanların yakınlarında bulunan Turizm Kıyı Yapıları da, bu gelişmeden olumlu yönden etkilenecektir.

Bir diğer önemli gelişme, İzmir ve Çandarlı Limanları TINA kapsamında öncelikli olarak geliştirilmesi öngörülen İzmir Ankara demiryolu ile yaşanacaktır. Bu aks Bandırma-Menemen hattıyla desteklenecektir. Böylece 2. Bölge, 3. Bölge ve 6. Bölge de bulunan Turizm Kıyı Yapılarına demiryolu ile daha hızlı ve konforlu erişim sağlanacaktır.

7. Bölge olarak tanımlanan Karadeniz'de yer alan turizm Kıyı Yapılarının bir kısmı öncelikli demiryolu projeleri kapsamında bulunan Irmak-Zonguldak hattıyla desteklenecektir. Benzer biçimde; Samsun – Kalın ve Kırıkkale-Çetinkaya öncelikli gelişme hatları Orta Karadeniz'deki Turizm Kıyı Yapılarını destekleyecektir.

6. ve 8. Bölgelerde yer alan Turizm Kıyı Yapıları ise Ankara-H.Paşa hızlı tren hattından yararlanacaklar, bu tesislerin Orta Anadolu'ya demiryolu ile olan zaman uzaklığı önemli ölçüde azalacaktır.

Öte yandan, 5. Bölgede bulunan Turizm kıyı yapıları da Boğazköprü -Yenice, Mersin -Adana – Toprakkale öncelikli gelişim hatları ile desteklenecektir. (Bkz; Harita Seti - Harita: 2)

2. YASAL DÜZENLEMELER

Türk hukuk sisteminde kıyının ilk yasal tanımı ve korunması ilkesi 1926 yılında kabul edilen Medeni Kanunda yer almıştır. Kıyılarla ilgili kapsamlı düzenlemeler ise 1970'li yıllarda hazırlanmaya başlanmıştır. 12.01.1970 tarih ve 7/52 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile deniz ve göl kıyılarında kamuya ait arazi ve arsaların satılması, kamp yeri olarak tahsisi edilmesi, irtifak hakkı tesisi suretiyle gerçek ve tüzel kişilere devredilmesi yasaklanmıştır. Sahil bandında yapılanma ve planlamaya ilişkin imar mevzuatı kapsamında ilk yasal düzenleme ise 11.07.1972 tarih ve 1605 sayılı Kanuna ek 7'inci madde ile olmuş ve kıyı bölgelerimiz de imar düzenine tabii kılınmıştır. Bu düzenleme ile deniz, göl ve nehir kenarlarına 10 metreden az olmamak şartıyla İmar ve İskan Bakanlığı'nca tespit edilecek mesafe içerisinde halka açık olmayan bina inşaa edilemeyeceği ve mevcut yapılara ilave yapılamayacağı, 10 metrelik şerit içerisindeki arazi ve arsaların özel mülkiyete konu edilecek şekilde kullanılamayacağı hükümleri getirilmiştir. 18.01.1975 gün ve 15122 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Uygulama Yönetmeliğinde kıyıların herkesin eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık olduğu, kıyının korunması ve kamu yararına kullanılmasının sağlanmasına yönelik olarak liman, iskele, dalgakıran, rıhtım gibi yapı ve tesislerin dışında yapı yapılamayacağı hükümleri yer almıştır. 1982 Anayasası'nın 43'üncü maddesindeki:

“Kıyılar Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyıları ile deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şartlarından yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir. Kıyılarda sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir. Kıyılarda sahil şeritlerinin kullanım amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkan ve şartları kanunla düzenlenir.”

Hükmü çerçevesinde kıyılarının korunması ve kullanımı anayasal güvenceye bağlanmıştır.

01.12.1984 tarihli ve 18592 sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren 3086 sayılı Kıyı Kanunu, kıyılarda planlara dayanarak kıyıyı korumaya ve kıyılarının kamu yararına kullanımını kolaylaştırmaya yönelik yapı ve tesisler ile faaliyetlerin özelliği gereği kıyıda yapılması zorunlu tesisler ile eğitim, spor amaçlı tesisler de yapılabileceğini hükme bağlamıştır. Kıyı Kanunu ayrıca Bakanlar Kurulunca onaylanacak plan kararları ile özel yapılanmalara olanak tanımıştır. Ancak bu yasanın bir çok önemli maddesi Anayasa Mahkemesince iptal edilmiş ve iptal kararları 10.07.1986 gün ve 19160 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. 17.04.1990 tarihinde 3621 sayılı yeni Kıyı Kanunu kabul edilene kadar geçen sürede, kıyılara ilişkin uygulamalar, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın 15.07.1987 tarih ve 110 sayılı genelgesi ile sürdürülmeye çalışılmıştır.

Kıyı alanlarının düzenlemesine ait Kanun ve Yönetmelikler Tablo 1. de verilmiştir.

Tablo 1. Kıyı Alanlarının Tanımlanması ve Düzenlemesine İlişkin Yayınlanan Kanun ve Yönetmeliklerin Kronolojik Sıralaması

No	Kanun, Yönetmelik, Genelge	Açıklama
1	1926 743 Sayılı Medeni Kanun	Kanunun 641. maddesinde kıyıların kamuya ait yerlerden olduğu ve bu yerlerin tescil dışı bırakılması gerektiği belirtilmiştir
2	11.07.1972 tarihli 6785 sayılı İmar Yasası'na EK-7-8. Maddeler	Kıyıda 10 m ve 30 m. uygulamaları
3	1982 Anayasası'nın 43.Maddesi	Kıyıların Devletin Hüküm ve Tasarrufu altında olduğu ve kıyıda kamu yararı ilkesinin gözetilmesi gerektiği
4	01.07.1984 tarihli 3086 sayılı Kıyı Yasası	
5	10.07.1986 tarih ve 19160 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Anayasa Mahkemesinin 3086 sayılı Kıyı Kanunu'nun 4,5,6,9,12,13,17, ve Geçici 2.Maddelerini iptal etmesi	
6	15.07.1987 tarihli Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 110 sayılı Genelgesi	10 ve 30 m. Ek olarak planı olmayan yerlerde 100 m. uygulamasının getirilmesi
7	15.07.1989 tarihli Bayındırlık İskan Bakanlığı 199-2169 sayılı Genelgesi	Yeni Kıyı Yasasının Başbakanlığa sunulması ile 15.07.1987 tarihli Bayındırlık ve İskan Bakanlığı 110 sayılı Genelgesi iptal edilmiştir.
8	04.04.1990 tarihinde kabul edilen ve 17.04.1990 tarih ve 20495 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan 3621 sayılı Kıyı Kanunu	
9	03.08.1990 tarih ve 20594 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3621 sayılı Kıyı Kanunu'nun Uygulama Yönetmeliği	Kısmi yapılaşma ve Günübirlik Turizm
10	18.08.1991 tarihli Anayasa Mahkemesinin 3621 sayılı Kıyı Yasasının 3,4,5,9,10,11 maddelerini iptal etmesi	
11	01.07.1992 tarihinde kabul edilen ve 11.07.1992 gün ve 21281 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3621 sayılı Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun (3830)	3621'in 4.ve 5.maddeleri değişiyor, Turizm Amaçlı tesislerin yapılması sahil şeridinin iki kısma ayrılması
12	13.10.1992 tarih ve 21374sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3830 sayılı Kıyı Kanununun Uygulama Yönetmeliği	
13	30.03.1994 tarih ve 21890 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 3830 sayılı Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik	▪ Kıyı tanımı ve KKÇ değişiyor, Dar-Yüksek ve Alçak-Basık kıyı tanımı getiriliyor. ▪ Günübirlik çeşitleniyor. ▪ Kısmi yapılaşma tanımı getiriliyor. ▪ Dolgu ve kurutma yolu ile elde edilen alanlarda kullanımlar çeşitleniyor.
14	28.11.1994 tarih ve 19946 Bakanlık Genelgesi	
15	27.07.1996 ve 22709 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kıyı Kanununun Uygulanmasına Dair Yönetmeliğin Bazı Maddelerinin Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik	▪ 10 yeni tanım getiriliyor: • Su Ürünleri Üretim ve Yetiştirme Alanları • Çekek Yeri • Tersane • Liman • Yat Limanı • Balıkçı Barınağı • Yat Çekek Yeri • Yönetim ve Destek Birimleri

		• Teknik ve Sosyal Altyapı • Bakım-Onarım Birimleri ▪ Yat limanı ile ilgili değişiklik gündeme geliyor.
16	14.08.1996 tarih ve 1189/10163sayılı Bakanlık Genelgesi	
17	04.09.1996 tarih ve 1371/1013 sayılı Bakanlık Genelgesi ile "Yatırımcılar Tarafından Yapılacak Kıyı Yapılarında Uygulanacak Prosedür" belirleniyor.	Deniz,tabii ve suni göl ve akarsu kıyıları ile bu yerlerin etkisinde kalan ve devamı niteliğinde bulunan sahil şeritlerinin doğal ve kültürel özelliklerini gözeterek koruma ve toplum yararlanmasına açık, kamu yararı doğrultusunda kullanma esaslarını tespit etmek amacıyla son olarak halen yürürlükte bulunan 3621/3830 sayılı Kıyı Kanunu ve Bu Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik yürürlüğe konulmuştur.
18	15.08.2003 tarih ve 25200 sayılı Gazetede Yayımlanarak Yürürlüğe giren, Kıyı Kanununa ek madde eklenmesine ilişkin kanun.	
19	30.03.2004 tarih ve 2541 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren Kıyı Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelikte Değişiklik yapılmasına ilişkin Yönetmelik.	

Kaynak: www.bayindirlik.gov.tr

Türkiye’de zaman içinde sıkça değişen kıyı yönetmelikleri ve kıyılardaki uygulamalarla ilgili çok sayıda kurum çeşitli açılardan açılardan söz sahibi olmuş, bütüncül bir kıyı yönetimi oluşturulamamıştır.

Ülkemizde kıyıları ilgilendiren konular geniş kapsamlı bir düzenleme yerine birden çok yasada yer almakta, kıyı yönetimine ilişkin özel bir kurumsal yapı bulunmamaktadır.

Bu bölümde kıyı kanunu ve yönetmeliği ile ilgili değerlendirmeler ile birlikte kamu –özel sektör ilişkilerinde yasa ve yönetmeliklerden kaynaklanan sorunlar üzerinde durulacaktır. Bu sorunlar;

- planlama çalışmaları ve yatırımlar,
- işletme,
- çevresel sorunlar ve
- gümrük sorunları,

başlıkları altında incelenecektir.

2.1. PLANLAMA ÇALIŞMALARI ve YATIRIMLAR

Kıyı alanlarına ile ilgili diğer yasalar düzenlemeler

Kıyıya ilişkin maddeler içeren ve dolaylıda olsa kıyı düzenlemelerini etkileyen yasal düzenlemeler aşağıda verilmeye çalışılmıştır.

- 4 Ekim 1926 tarihli 743 sayılı Türk Medeni Kanunu
- 1930 tarihli 1580 sayılı Belediyeler kanunu
- 1933 tarihli 2290 sayılı Belediyeler Yapı ve Yollar Kanunu
- 1956 tarihli 6785 sayılı İmar Kanunu
- 1956 tarihli 6831 sayılı Orman Kanunu
- 1971 tarihli 1380 sayılı Su Ürünleri Kanunu
- 1982 tarihli 2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasası
- 1982 tarihli 2692 sayılı Sahil Güvenlik Komutanlığı Kanunu
- 1983 tarihli 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarının Korunması Hakkında Kanun
- 1983 tarihli 2873 sayılı Milli Parklar Kanunu
- 1983 tarihli 2960 sayılı Boğaziçi Yasası
- 1983 tarihli 2872 sayılı Çevre Kanunu
- 1985 tarihli 3194 sayılı İmar Kanunu
- 1987 tarihli Kadastro Kanunu
- 1987 tarihli 3348 sayılı Ulaştırma Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
- 1988 tarihli Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği
- 1986 tarihli Akdeniz'de Özel Koruma Alanlarına İlişkin Uluslararası Protokol
- 1989 tarihli 383 sayılı Başbakanlık Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı Hakkında KHK
- 1993 tarihli 491 sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri hakkında KHK

Kıyı alanlarının kullanımı ile ilgili bakanlık ve kuruluşlar

- Bayındırlık ve İskân Bakanlığı
- Denizcilik Müsteşarlığı
- Çevre ve Orman Bakanlığı
- Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı
- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Ulaştırma Bakanlığı
- Milli Savunma Bakanlığı
- Sağlık Bakanlığı
- Sanayi ve Ticaret Bakanlığı
- Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı
- Belediyeler
- Valilikler
- Devlet Planlama Teşkilatı

- Genel Kurmay Başkanlığı
- Sahil Güvenlik Komutanlığı
- Karayolları Genel Müdürlüğü
- Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü

Ülkemizde kıyı alanlarına özgü ayrı bir yönetim modeli oluşturulmamıştır. Bu alanlardaki kullanımın planlama, planları onaylama ve görüş bildirme yetki ve görevleri değişik kurumlar arasında dağılmıştır. Farklı yasal düzenlemeler kurumlar arasında iletişim ve koordinasyon eksikliği gibi sorunlara neden olmaktadır. Kurumların bağlı olduğu farklı yasal düzenlemelerin birbiri ile çelişmesi ve kurumlar arası koordinasyon eksikliği nedeniyle uzlaşma sağlanamaması, yetki karmaşası ve kurumlar arası yazışmaların uzun sürmesi gibi nedenlerden dolayı kıyı alanlarında yasal olmayan uygulamalar ortaya çıkmakta ve etkin bir denetim sağlanamamaktadır.

2.2 KIYI ALANLARI PLANLAMASI VE KULLANIMI İLE İLGİLİ MEVCUT DURUM

Kıyı alanlarıyla ilgili açıklanan yetki ve sorumluluk dağılımı, bir diğer deyimle kurumsal sahiplilik, yasal düzenlemeler aşağıda verilen Tablo 2’de açıklanmaya çalışılmıştır.

Tablo 2. Türkiye’de Kıyı Alanlarında Yetki ve Sorumluluğu Olan Kuruluşlar

Kurum Adı	Planlama ve Uygulama ile İlgili Görevleri	Yasal Dayanak
Bayındırlık ve İskân Bakanlığı	• Kıyı Kanunu ile belirlenen alanlarda ilgili kurumlardan görüşleri alarak; Kıyı Kanununun 7. maddesinde belirtilen koşullara göre hazırlamak ve onaylamak, • Belediye sınırları ve mücavir alanları içerisinde ve dışında kalan, kıyı kenar çizgisinin kara tarafındaki nazım imar planları ve uygulama imar planlarını hazırlamak ve onamak;	• 3621 Sayılı Kıyı Kanunu • 3194 Sayılı İmar Kanunu • Kıyı Kanunu Uygulamasına Dair Yönetmelik • 180 Sayılı BİB Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname • 4708 Sayılı Yapı Denetimi Kanunu
Çevre ve Orman Bakanlığı	• Kıyı alanlarını ve sulak alanları korumak planlarını hazırlamak ve onaylamak • Özel Çevre Koruma Bölgeleri ile ilgili her türlü planı hazırlamak ve onaylamak • Milli Park ve Tabiat Parklarındaki planları hazırlamak ve onaylamak. • Çevreyi ve ekolojik yapıyı korumak • Çevre düzeni planlarını hazırlamak,	• 383 Sayılı ÖÇKK Başkanlığı’nın Kurulmasına Dair KHK • 2872 Sayılı Çevre Kanunu • 4856 Sayılı Çevre ve Orman Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun • ÇED Yönetmeliği • Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği • Sulak Alanların Korunması Yönetmeliği
Kültür ve Turizm Bakanlığı	• Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezleri içinde her ölçekteki plânları yapmak, yaptırmak re’sen onaylamak ve tadil etmek • Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinde Bakanlıkça yapılacak alt yapı ve plânlama işlemlerine esas olmak üzere diğer kamu kurum ve kuruluşlarından istenilen bilgi, belge ve görüş 3 ay içinde verilir. Bu süre sonunda istenilen bilgi, belge ve görüşün verilmemesi durumunda ilgili iş ve işlemler Bakanlıkça re’sen tesis edilebilir. • Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ve turizm merkezlerinde diğer kamu kurum ve kuruluşlarınca yapılacak satış, tahsis, kiralama, sınır ilânı ve değişikliği işlemleri ile çevresel etki yaratacak alt yapı ve üst yapı projelerinden önce Bakanlığın olumlu görüşünün alınması gereklidir. Yat limanı işletmeciliği ile ilgili düzenlemeleri yapmak	• 2634 Sayılı Turizm Teşvik Kanunu • 2863 Sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu

	Sit alanlarındaki uygulamaları denetlemek ve korumak ve planlara uygun görüşü vermek	
Ulaştırma Bakanlığı	DLH Genel Müdürlüğü kanalı ile limanlar, barınaklar ve ilgili tesislerin inşaatını yapmak ve yaptırmak, hazırlanan projeleri inceleyerek onaylamak.	3348 Sayılı Ulaştırma Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun
Tarım ve Köy İşleri Bakanlığı	Deniz ve iç sulardaki; su ürünlerinin korunması, kontrolü ve yetiştirilmesine yönelik uygulama ve düzenlemeleri yapmak.	1380 Sayılı Su Ürünleri Kanunu
Sağlık Bakanlığı	İl Müdürlükleri ve Refik saydam İl Hıfzıssıhha Enstitüsü aracılığıyla; Mavi Bayrak Projesi kapsamında Deniz suyunda analiz, danışmanlık ve eğitim hizmetleri vermek.	Sağlık Bakanlığının öncülüğünde kurulan Türkiye Çevre Eğitim Vakfı (TÜRÇEV) tarafından yürütülen; TÜRÇEV'in Türkiye temsilciliğinde 25 Avrupa ülkesi ve Güney Afrika Cumhuriyetinde uygulanan uluslararası sivil bir denetim mekanizmasıdır.
Denizcilik Müsteşarlığı	- Deniz ticareti, deniz ticaret filosu ve gemi sanayini teşvik ederek; deniz ve iç suların potansiyelini geliştirilerek işletmesini yapmak. - Liman hizmetlerini sağlamak ve deniz kirliliğini önlemek - Denizcilikle ilgili ihtiyaç ve talepleri tespit etmek	491 Sayılı Denizcilik Müsteşarlığının Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Özelleştirme İdaresi Başkanlığı	Özelleştirme programındaki kıyı bölgesinde yer alan tesislere yönelik (yat limanı ve kruvaziyer yolcu gemisi limanı) olarak ilgili kurum ve kuruluşlardan görüş alarak her türlü imar planını hazırlamak ve onaylamak.	5398 Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun 3621 Sayılı Kıyı Kanunu ile ilgili 5398 Sayılı kanunda yapılan değişiklik (03.07.2005 RG. No: 25882)
Büyükşehir Belediyeleri	Büyükşehir belediyesi sınırları ve mücavir alanları içerisinde kıyı kenar çizgisinin kara tarafında yer alan ve Kıyı yasası ile tanımlanan alanlara komşu kesimlerin nazım imar planlarını hazırlamak ve onamak; mücavir alan içinde yapı ruhsatlarını vermek	5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun
Belediyeler	Belediye sınırları ve mücavir alanları içerisinde kıyı kenar çizgisinin kara tarafındaki nazım imar planları ve uygulama imar planlarını hazırlamak ve onamak; yapı ruhsatlarını vermek	5393 Sayılı Belediye Kanunu 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun
İl Özel İdareleri	- Belediye sınırları ve mücavir alanları dışında kalan alanlarda kıyı kenar çizgisinin kara tarafındaki nazım imar planları uygulama imar planlarını hazırlamak ve onamak; yapı ruhsatlarını vermek - İl Bütünü çevre düzeni planlarını hazırlamak ve onaylamak,	5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanunu 4708 Sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun

Maliye Bakanlığı	• Milli Emlak Genel Müdürlüğü aracılığıyla; Hazine özel mülkiyetinde bulunan ve devletin hüküm ve tasarrufu altındaki taşınmazların yönetimine ilişkin hizmetleri sağlamak.	• 178 Sayılı Maliye Bakanlığının Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname
Genelkurmay Başkanlığı ve Kuvvet Komutanlıkları, Sahil Güvenlik Komutanlığı	• Askeri yasak ve güvenlik bölgelerinde; ülke güvenliği ile ilgili bölgelerde ve askeri hareket bölgelerindeki her türlü plan, proje ve uygulamayı incelemek ve onay vermek	• 2565 Sayılı Askeri Yasak Bölgeler Kanunu • 1738 Sayılı Oşinografi Kanunu

Tablo.2 'de planlama ve uygulama aşamalarındaki ilgili kurum ve kuruluşlar listelenmeye çalışılmıştır. Bu kurumların yasal dayanakları belirtilmiştir.

Kıyı alanlarında yapılan planlama çalışmalarında yetkisi olan başlıca kurumlar aşağıda maddeler halinde listelenmektedir.

- Belediyeler,
- Valilikler,
- Bayındırlık ve İskan Bakanlığı,
- Çevre ve Orman Bakanlığı,
- Kültür ve Turizm Bakanlığı,
- Özel Çevre Koruma Kurumu Başkanlığı,
- Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve Özelleştirme Yüksek Kurulu,
- Milli Savunma Bakanlığı,

2.3 KIYI KANUNU VE İLGİLİ YÖNETMELİKLER

Kıyılara ilişkin planları yapma yetkisinin hangi kurumlara ait olduğu kurumlar arası yetki dağılımının kıyılardaki planlama ve yatırımları ne şekilde etkilediği kurumlar arasındaki yetki anlaşmazlıklarının nelere dayandığı yapılan plan ve yatırımların güncel verilerle desteklenip desteklenmediği veya planların uygulama sorunları olup olmadığı ve planların kıyının doğal yapısını korumaya yönelik standartların gözününe alınıp alınmadığı akla gelen sorulardır.

Kıyı alanlarında planlama yetkileri değişik kurumlar arasında dağılmış durumdadır. Yukarıda detaylı olarak verilen kurumların bazıları aşağıda verilmiştir.

- Bayındırlık Bakanlığı
- Kültür ve Turizm bakanlığı
- Çevre ve Orman Bakanlığı
- Milli Savunma Bakanlığı
- Özelleştirme İdaresi Başkanlığı ve Özelleştirme Yüksek Kurulu
- Özel Çevre Kurumu
- Valilikler ve Belediyeler

Planlama çalışmaları ve imar izni sürecinde Kıyı Kanunu ve uygulamasına ait Yönetmelik ile imar kanunları birincil öncelikli kanun ve yönetmeliklerdir.

Kıyı kanunu ve uygulamasına ait yönetmeliklere ilişkin olarak devam eden satırlarda kısa bir değerlendirme yapılmıştır.

Kıyı, günlük dilde deniz, göl, akarsu vb. her türlü doğal ve yapay su kütlesini çevreleyen toprak şeridi olarak tanımlanmaktadır.

Kıyı basit anlatımla doğal veya yapay su kütlesini çevreleyen şerit şeklinde kara parçasıdır.

Kıyı kavramı farklı uzmanlık alanlarında farklı olarak tanımlanmıştır. Farklı disiplinlerde kıyı kavramı “ Türkiye Kıyıları” (Doğan E., Burak S., Akkaya M.A. 2005) yayınından özetlenerek verilmiştir.

Jeomorfoloji ve Kıyı Kavramı

“Kıyının neresi olduğu konusunda kavramsal analiz ilk defa jeoloji bilimi tarafından yapılmıştır. Jeomorfoloji bilimine göre kıyı sadece kara ile su arasındaki bir sınırsal çizgi değil, genişliği meteorolojik olaylara göre sürekli değişiklik gösteren bir alandır.

Jeomorfolojik kıyı tanımı iki kavramı içerir. Bunlar kıyı ve kıyı bölgesidir. Dalgalarla sürekli etkilenen dar anlamda ‘kıyı’ ; suyun etkisiyle oluşan ve halen suyun etkisi altında bulunan geniş ‘kıyı bölgesi’dir.”

Çevre bilimi ve kıyı kavramı

“Kıyı denizel ortam ile karasal ortam arasındaki etkileşimin nitelik ve yoğunluğunu kontrol eden bir alandır. Bu bölgedeki kaynakların, doğal yapılarının ve ekolojik değerlerinin korunarak sürdürülebilirliğinin devamı ekolojik olarak son derece önemlidir. Turizm, tarım, sanayi, kentleşme gibi faaliyetler kıyı kaynağının kullanımı konusunda sınırsız rekabet içerisindedir. Bu rekabetin olumsuz sonuçları ekoloji bilimi ile doğrudan ilişkilendirilmekte olup ekoloji kıyıya korunacak bir zenginlik olarak bakmaktadır.”

Coğrafya bilimi ve kıyı kavramı

Kıyı, suyun biriktirme, aşındırma ve yığma suretiyle oluşturduğu yüzeysel biçim olarak tanımlanmaktadır.”

Ekonomi bilimi ve Kıyı Kavramı

“Kıyı bölgesinin miktarı sınırlı ve üretilmeyen doğal kaynakları, kıyıların kullanımında bu bölgedeki toprak sahiplerinin ekonomik çıkarı ile toplum çıkarı arasında yapısal denge kurulmasını gerekli kılmaktadır.”

Hukuk bilimi ve kıyı kavramı

“1972 yılına kadar, Türk Hukuk sisteminde kıyıya ait özel bir hukuki düzenlemenin olmadığı, yalnızca bazı yasal düzenlemeler içerisinde kıyı tanımına yer verildiği bu tanımların zamanla yargısal kararlar ile kuvvetlendirildiği görülmüştür. 1982 Anayasal sisteminde kıyidan hukuk tekniği açısından bahsedilmiş ve buna bağlı olarak 3086, 3621 ve 3830 sayılı kanunları ile özel anlamda kıyı farklı farklı tanımlanmıştır. Hukuk metinlerinde kıyı tanımından söz edilirken hukuk tekniği açısından iki teknik terim (kıyı çizgisi ve kıyı kenar çizgisi) kullanılmış ve bu iki çizgi arasında kalan alan olarak ifade edilmiştir.

Kıyı kavramı tanımları çok boyutlu genel bir mekan politikasını yansıtmamaktadır. Kıyının öncelikli olarak karasal ve su ortamının iç içe bulunmasından kaynaklanan alan olması nedeniyle bu alanın alt sınırının su ve üst sınırının karasal mekana göre belirlenmesi gerekir ve her iki alanı yönetim sürecine dahil eder nitelik taşımaktadır. Anayasa Mahkemesi de kıyıyı çizgi değil Alan-bölge olarak tanımlamıştır.”

“Kıyı Kanununda ve Uygulama Yönetmeliğinde” kıyı, kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alan olarak ifade edilmiştir.

Kıyı deniz, göl,akarsu gibi her türlü doğal su kütlelerini çevreleyen, doğal olarak uzunlamasına ve derinlemesine iki boyutu içeren kara parçası, deniz ve göllerde , taşkın durumlar dışında suların kara yönünde en çok ilerlediği anda belirlediği kıyı çizgisi ile bu çizginin devamında kıyı hareketlerinin oluşturduğu kumluk, çakıllık, taşlık, kayalık, sazlık ve bataklık kesimlerin arasında kalan alandır.

Anayasa, bu raporun giriş kısmında da belirtildiği gibi, kıyının kullanımı konusunda dikkati **“kamu yararı”** konusuna çekmektedir. Anayasa’nın 43. maddesi şöyledir: “Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Deniz, göl ve akarsu kıyılarıyla, deniz ve göllerin kıyılarını çevreleyen sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir. Kıyılarla sahil şeritlerinin, kullanılış amaçlarına göre derinliği ve kişilerin bu yerlerden yararlanma imkân ve şartları kanunla düzenlenir.”

Yukarıda da belirtildiği 1982 Anayasası 3621 sayılı Kıyı Kanunu ve ilgili yönetmelikte kıyı ile ilgili özel kavramlar kullanılmıştır. Kıyı kanununda kıyı çizgisi ve kıyı kenar çizgisi kavramları kullanılmıştır.

3621 sayılı Kıyı Kanunu’nun 4. maddesinde kıyı ilgili tanımlara yer verilmektedir (Şekil 1):

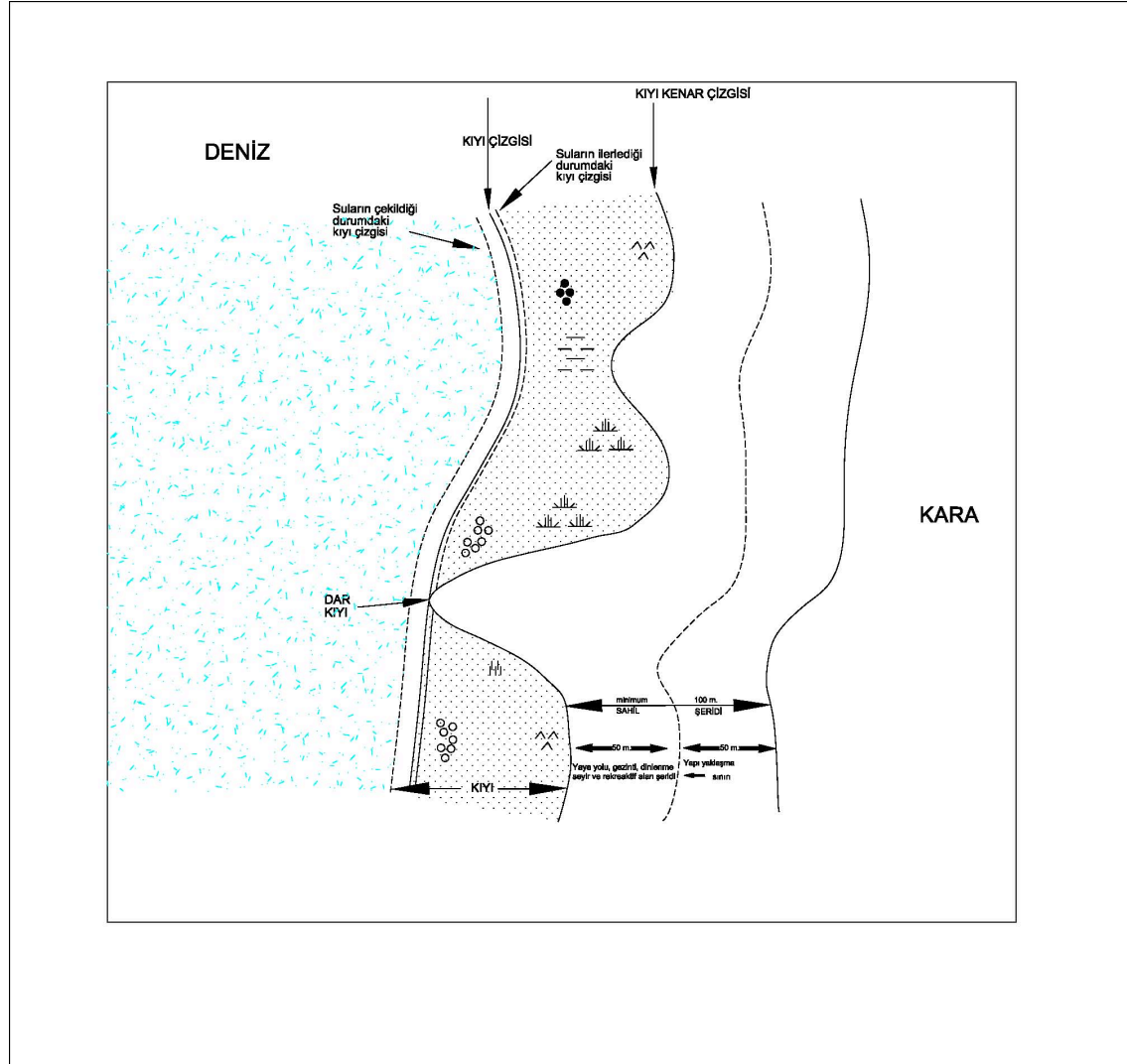
“Kıyı çizgisi: Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, taşkın durumları dışında, suyun karaya değdiği noktaların birleşmesinden oluşan çizgiyi,

Kıyı Kenar çizgisi: Deniz, tabii ve suni göl ve akarsularda, kıyı çizgisinden sonraki kara yönünde su hareketlerinin oluşturulduğu kumluk, çakıllık, kayalık, taşlık, sazlık, bataklık ve benzeri alanların doğal sınırını,

Kıyı: Kıyı çizgisi ile kıyı kenar çizgisi arasındaki alanı,

Sahil şeridi: (değişik tanım:01/07/1992-3830) Kıyı kenar çizgisinden itibaren kara yönünde yatay olarak en az 100 metre genişliğindeki alanı,

Dar Kıyı: Kıyı kenar çizgisinin, kıyı çizgisi ile çakışmasını ifade eder.”

Kaynak :Kıyı Kanunun Uygulanmasına Dair Yönetmelik

Şekil 1. Kıyı Çizgisi, Kıyı Kenar Çizgisi, Dar Kıyı, Sahil Şeridi Tanımlarını Gösteren Kroki

Kanunun Genel Esaslar bölümünde ise (*Madde 5*) : “Kıyılar, Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Kıyılar, herkesin eşit ve serbest olarak yararlanmasına açıktır. Kıyı ve sahil şeritlerinden yararlanmada öncelikle kamu yararı gözetilir. Kıyıda ve sahil şeridinde planlama ve uygulama yapılabilmesi için kıyı kenar çizgisinin tespiti zorunludur.” denilmektedir.

6.maddede ise kıyının korunması, yapı yasağı ve kıyıda yapılacak yapılar hakkında hükümler getirilmiştir: “Kıyı, herkesin eşitlik ve serbestlikle yararlanmasına açık olup, buralarda hiçbir yapı yapılamaz; duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz.

Kıyılarda, kıyıyı değiştirecek boyutta kazı yapılamaz; kum, çakıl vesaire alınamaz veya çekilemez. Kıyılara moloz, toprak, cüruf, çöp gibi kirletici etkisi olan atık ve artıklar dökülemez.”

Kıyıda, uygulama imar planı kararı ile;

a) İskele, liman, barınak, yanaşma yeri, rıhtım, dalgakıran, köprü, menfez, istinat duvarı, fener, çekek yeri, kayıkhanesi, tuzla, dalyan, tasfiye ve pompaj istasyonları gibi, kıyının kamu yararına kullanımı ve kıyıyı korumak amacına yönelik alt yapı ve tesisler,

b) Faaliyetlerinin özellikleri gereği kıyıdan başka yerde yapılması mümkün olmayan tersane, gemi söküm yeri ve su ürünlerini üretim ve yetiştirme tesisleri gibi, özelliği olan yapı ve tesisler,

c) (Ek: 3/7/2005 – 5398/13 md.) Organize turlar ile seyahat eden kişilerin taşındığı yolcu gemilerinin (krvaziye gemilerin) bağlandığı, günün teknolojisine uygun yolcu gemisine hizmet vermek amacıyla liman hizmetlerinin (elektrik, jeneratör, su, telefon, internet ve benzeri teknik bağlantı noktaları ve hatlarının) sağlandığı, yolcularla ilgili gümrüklü alan hizmetlerinin görüldüğü, ülke tanıtımı ve imajını üst seviyeye çıkaracak turizm amaçlı (yeme-içme tesisleri, alışveriş merkezleri, haberleşme ve ulaştırmaya yönelik üniteler, danışma, enformasyon ve banka hizmetleri, konaklama üniteleri, ofis binalar) fonksiyonlara sahip olup, krvaziye gemilerin yanaşmasına ve yolcuları indirmeye müsait deniz yapıları ve yan tesislerinin yer aldığı krvaziye ve yat limanları yapılabilir.

d) (Ek bent: 31/07/2008-5801 S.K./3.mad) Uluslararası spor otoritelerinin, Türkiye’de spor faaliyetlerinin düzenleneceğine dair kararı gereğince Gençlik ve Spor Genel Müdürlüğü’nün bağlı olduğu spordan sorumlu Bakanlığın izni doğrultusunda, 10/12/2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun (I) sayılı Cetvelinde düzenlenen genel bütçe kapsamındaki kamu idareleri, aynı Kanunun (II) sayılı Cetvelinde düzenlenen özel bütçeli idareler, belediyeler ile il özel idareleri tarafından her türlü spor aktiviteleri ve organizasyonların yapılmasına/yaptırılmasına yönelik spor tesisleri ve zorunluluk arz eden durumlarda bunların tamamlayıcı konaklama tesisleri,

yapılabilir.

(Ek fıkra: 3/7/2005 – 5398/13 md.) Özelleştirme kapsam ve programına alınan ve sahil şeridi belirlenen veya belirlenecek olan alanlar ile kıyı ve dolgu alanlarında yapılacak yat ve krvaziye limanlarının ihtiyacı olan yönetim birimleri, destek birimleri, bakım ve onarım birimleri, teknik ve sosyal altyapı ve konaklama birimleri ile ilgili kullanım kararları ve yapılanma şartları imar plânı ile belirlenir.

Bu yapı ve tesisler yapım amaçları dışında kullanılamazlar.

7. maddede ise Doldurma ve Kurutma Yoluyla Arazi Kazanma ve Bu Araziler Üzerinde Yapılabilecek Yapılar açıklanmaktadır:

“Kamu yararının gerektirdiği hallerde, uygulama imar planı kararı ile deniz, göl ve akarsularda ekolojik özellikler dikkate alınarak doldurma ve kurutma suretiyle arazi elde edilebilir.

Bu gibi yerlerde doldurma veya kurutmayı yapacak ilgili idarenin valiliğe iletilen teklifi, valilik görüşü ile birlikte Bayındırlık ve İskân Bakanlığına gönderilir. Bakanlık, konusuna göre ilgili kuruluşların görüşünü de almak suretiyle teklifi inceler. Uygun bulunması halinde ilgili idare tarafından uygulama imar planı hazırlanır. Bu yerler için yapılacak planlar hakkında İmar Kanunu hükümleri uygulanır. Ancak, bu planlar Bayındırlık ve İskân Bakanlığı tarafından, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu kapsamında kalan alanlardaki planlar ise, anılan Kanunun 7’nci maddesine göre tasdik edilir. Doldurma ve kurutma işlemleri yürürlükteki mevzuat hükümlerine göre yapılır. Bu araziler Devletin hüküm ve tasarrufu altındadır, özel mülkiyet konusu olamaz.

Bu alanlar üzerinde 6’ncı maddede belirtilen yapılar ile yol, açık otopark, park, yeşil alan ve çocuk bahçeleri gibi teknik ve sosyal altyapı alanları düzenlenebilir.”

Sahil şeridinde yapılabilecek yapılar 8.maddede belirtilmektedir: *“Uygulama imar planı bulunmayan alanlardaki sahil şeritlerinde, 4 üncü maddede belirtilen mesafeler içinde hiç bir yapı ve tesis yapılamaz.*

Uygulama imar planı bulunan yerlerde duvar, çit, parmaklık, tel örgü, hendek, kazık ve benzeri engeller oluşturulamaz. Moloz, toprak, cüruf, çöp gibi kirletici ve çevreyi bozucu etkisi olan atık ve artıklar dökülemez, kazı yapılamaz.

Ancak bu alanlarda; uygulama imar planı kararıyla altı ve yedinci maddede belirtilen yapı ve tesislerle birlikte toplum yararına açık olmak şartıyla konaklama hariç günü birlik turizm yapı ve tesisleri yapılabilir.”

Kıyıdaki uygulamalarda yetki ve sorumluluk ise 13.maddede tanımlanmaktadır: *“Bu Kanun kapsamında kalan alanlardaki uygulamaların kontrolü; belediye ve mücavir alan sınırları içinde belediye, dışında ise valilikçe yürütülür. İlgili bakanlıkların teftiş ve kontrol yetkileri saklıdır.*

Kıyılarımızın kullanımı ve temel olarak **Kıyı Kanunu, İmar Kanunu ve Çevre Kanunu** ile yapılandırılmaktadır.

6785 sayılı İmar Kanunu 1956 tarihinde 3194 sayılı İmar Kanunu ile 1985’te yürürlüğe girmiştir. 6785 sayılı İmar Kanunu öncesinde yapı düzeni İmar Nizamnamesi ile yönetilmiştir. Kıyı Kanununun nüvesi 1605 sayılı kanundur. Bu kanunla İmar Kanununa Ek 7. ve 8. maddeler eklenerek kıyı ve belediye-mücavir alan sınırları dışında yapılaşmaya düzenleme getirilmiştir.

Çevre Kanunu ise hukukumuzda 1983 yılında girmiştir. Ancak bu hukuki düzenlemeler kıyılarımızdaki sorunları tamamen çözmemiştir.

Kıyı alanlarında faaliyet gösteren çok sayıda sektör bulunmaktadır. Ulaşım ve liman faaliyetleri bu sektörlerin başında gelmektedir. Ortaçağdan bu yana deniz ulaşımı, dünya ticareti için önemli olmuştur. 2000'li yıllarda, dünya ticaretinin hacmi artık 10 yılda bir kat artan bir hacimde büyümektedir. Bu çerçevede kıyı alanlarının hayati bir doğal kaynak olarak korunması yanında; bu alanları kullanan sektörlerin bu alanlardan daha verimli bir şekilde faydalanması önem kazanmaktadır.

2.4 KIYI YAPILARINDA UYGULANACAK İŞ VE İŞLEMLER

Kıyı alanlarının kullanıma açılması ve yapı yapılabilmesi için çok sayıda işlem yapılmaktadır. Bayındırlık ve İskan Bakanlığı Teknik Araştırma ve Uygulama Genel Müdürlüğü 26.04.2007 tarih B.09.0.TAU.0.17.00.00-1086/3115 sayılı yazısı ile kıyı yapılarında uygulanacak iş ve işlemler ile ilgili yöntemler belirlenmiştir.

Kıyıda yapılacak tesise ilişkin işletme öncesi süreç üç ana aşamadan oluşmaktadır. Bu aşamalar;

- Tahsis için ön izin imar planı,
- Uygulama,
- İşletme,

olarak Kıyı Kanunu ve İmar Kanununda yer almaktadır. İşlemler başvuru sahibi tarafından takip edilmektedir. Her aşamada alınan belge izin veya onay başvuruya eklenerek aşamalar sonuçlandırılmaya çalışılmaktadır.

Kıyı alanlarında dolgu başvurusunda bulunabilmek için uygulanan yöntem, temel olarak dört alt aşamadan oluşmaktadır:

1. Öncelikle, yatırım ve dolgu yapılacak alanın 1/1000–1/5000; yoksa 1/25000 haritalara işlenmesi ve Milli Emlak Genel Müdürlüğü'nden “**ön izin**” alınması gerekmektedir. Ön izin başvurusu Valilik kanalıyla yapılmaktadır. Valilik başvuruyu Defterdarlık kanalıyla Milli Emlak Genel Müdürlüğü'ne göndermektedir. Milli Emlak'ın görüşü olumsuz ise ön izin verilmeden prosedür sona erer. Ancak verilen ön izin imar planlarının mutlaka onaylanacağı anlamına gelmez
2. “Ön izin” alındıktan sonra “Dolgu İmar Planı Teklifi” hazırlanmaktadır. Plan teklifi onaylı Kıyı Kenar Çizgisini gösterir 1/1000 ölçekli halihazır harita veya varsa onaylı imar planı üzerine çizilir. Kıyı yapısının deniz ve kara tarafındaki koordinatlarının gösterilmesi gerekmektedir. Plan Raporu, Jeolojik Etüt ve Fizibilite Raporu ile Milli Emlak'dan alınan ön izin belgesi eklenerek valiliğe (Bayındırlık ve İskân Müdürlüğü) verilir.
3. Valilik, teklifi ve yatırım talebini inceleyerek 15 gün içinde gerekçeli görüşü ile birlikte teklif dosyasını Bayındırlık ve İskân Bakanlığına gönderir. Bakanlık yatırım teklifini inceler ve teklifin uygun görülmesi halinde yatırım teklif dosyasını 15 gün içinde ilgili kurum ve kuruluşlara görüşe gönderir. Çevre ve Orman Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı, Tarım ve Köyşleri Bakanlığı, Denizcilik Müsteşarlığı, Genelkurmay Başkanlığı, Belediye sınırları içinde ise belediye meclis kararı, belediye sınırları dışında ise il genel meclisi kararı ve gerekiyorsa diğer kurumlardan alınan görüşlerin tamamlanmasıyla birlikte teklifi değerlendirir.

Proje alanı; turizm alanı, turizm merkezi, kültür ve turizm koruma-gelişme bölgesi, özel çevre koruma alanı, özelleştirme kapsamında olan tesis gibi özel statülü bir alan ise; ilgisine göre Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı ve

Özelleştirme İdaresi Başkanlığına gönderilir. Plan onaması bu kurumlar tarafından yapılır.

Bu kurumlardan görüş gelme süresi 45 gün ile sınırlandırılmıştır.

4. Dolgu imar planı teklifinin Bayındırlık Bakanlığı tarafından uygun bulunup onaylanması onaylanması (süresi 15 gün ile sınırlandırılmıştır) ile ilgili kurumlara (Valilik, belediye, İller Bankası Genel Müdürlüğü, Ulaştırma Bakanlığı – DLH İnşaatı Genel Müdürlüğü, Denizcilik Müsteşarlığı, Kültür ve turizm Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Maliye Bakanlığı) ve başvuru sahibine dağıtımı yapılır. Maliye Bakanlığı plan onayının kendisine ulaşmasıyla “Kesin Tahsis” işlemini başlatır.

Türkiye’de kıyı bölgesinde yapılacak imar planlarının hazırlanma süreci ana hatları ile Şekil.2’de gösterilmektedir.

Proje ve Uygulama Aşaması:

Kıyı yapıları ile ilgili olarak dolgu imar planının onaylanması, ÇED Raporunun hazırlanması, gerekli izinlerin alınması ile proje ve uygulama aşamasına geçilmektedir. Bu aşama dört alt başlıktan oluşmaktadır.

1. Kıyı tesisinin öncelikle altyapı projelerinin hazırlanması gerekmektedir;
 - a. Ayrıntılı Jeolojik Etüt Raporu (bölgenin özelliğine göre Afet İşleri Genel Müdürlüğü veya Valilik onaylı),
 - b. Mühendislik Uygulama Projeleri,
 - c. deniz hareketlerini irdelleyen kıyı mühendisliği Model Deney Raporu ve
 - d. Çevresel Etki Değerlendirmesi Raporu*

Bu proje ve raporlar “ön izin” belgesi de eklenerek DLH İnşaatı Genel Müdürlüğü’ne gönderilir.

- * **ÇED:** Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliğine göre kıyıda yapılacak;
- 1350 DWT ve üzeri ağırlıktaki deniz araçlarının geçişine izin veren kıta içi su yollarının yapımı ve kıta içi su trafiği için yapılacak limanlar.
 - 1350 DWT ve üzeri ağırlıktaki deniz araçlarının yanaşabileceği ticari amaçlı Lima, iskele ve rıhtımlar.
 - Yük ve yolcu gemilerinin yapım, bakım, söküm ve onarımı amaçlı tersaneler ile 24 m üzerinde yat imalatı yapan tesisler,
 - Yat Limanları, ÇED Uygulanacak Projeler Listesi’nde (Ek-1) yer almakta olup ÇED Raporu Hazırlanacaktır.
 - Akarsu havzalarında su aktarma projeleri (Ek-1’de yer almayanlar)
 - Kıta içi su yollarının yapımı (Ek-1’de yer almayanlar)
 - Akarsu yataklarının düzenlenmesi
 - Limanlar, iskeleler, rıhtımlar (Ek-1’de yer almayanlar)
 - Balıkçı barınakları, römorkör barınakları.
 - Denizden 10.000 m² ve üzerinde alan kazanılması projeleri,
 - Erozyonla mücadele etmek için kıyılarda yapılan çalışmalar ve kıyının değişimine neden olabilecek deniz kenarında yapılan çalışmalar; dalgakıran, mahmuz, mendirek, set vb. (bunların bakımı onarımı hariç),
 - Çekek Yerlerinde (Yat ve teknelere karaya çekme, bakım, onarım, konaklama, denize indirme hizmetleri sunan ve/veya tekne imalatı yapan tesisler)
 - Derin deniz deşarjı projeleri, Seçme – Eleme Kriterleri Uygulanacak Projeler Listesi’nde (Ek-2) yer almakta olup Proje Tanıtım Dosyası Hazırlanacaktır.

ÇED süreci, dolgu imar planlarının hazırlanması ve onaylanmasından bağımsız bir süreci takip etmektedir. 17.07.2008 tarih ve 26939 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren ÇED yönetmeliğinin 6. maddesi 3. bendinde “Bu yönetmeliğe tabi projeler için ÇED Olumlu Kararı veya ÇED Gerekli Değildir Kararı

alınmadıkça bu projelere hiçbir teşvik, onay, izin, yapı ve kullanma ruhsatı verilemez, proje için yatırıma başlanamaz ve ihale edilemez” hükmü yer almaktadır.

Dolayısı ile kıyı yapılarına ilişkin projelerde dolgu imar planı onaylanma şartı aranmamaktadır. Teklif projeleri ile de ÇED süreci yürütülebilir. DLH onayladığı projeleri Milli Emlak Genel Müdürlüğü’ne göndermektedir.

2. Milli Emlak Genel Müdürlüğü “**kullanma izni**”ni vererek “**irtifak hakkı**” tesis eder ve dosyayı ilgisine göre valilik veya belediyeye göndermektedir.

Proje alanı; turizm alanı, turizm merkezi, kültür ve turizm koruma-gelişme bölgesi, mevcut turizm tesisinin devamı ve tamamlayıcısı niteliğinde ise Kültür ve Turizm Bakanlığı’ndan alınacak “turizm yatırım belgesi” de eklenir.

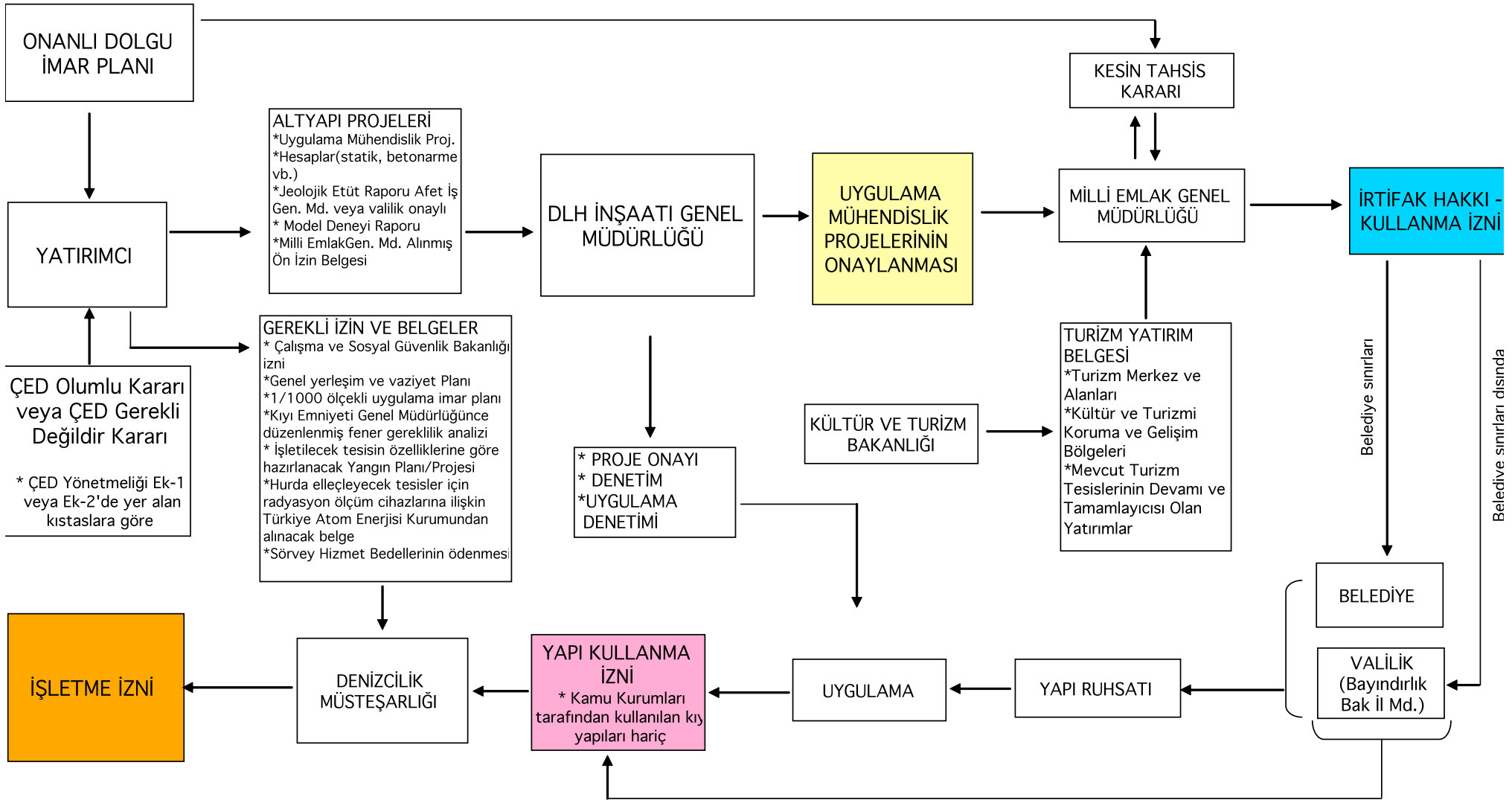
3. Valilik veya belediye “**yapı ruhsatı**” vererek; yapının projesine uygun olarak tamamlanmasını takiben yapı kullanma izni verilir.
4. Yapı kullanma izni ile Denizcilik Müsteşarlığına başvurularak “**işletme izni**” alınır. Denizcilik Müsteşarlığı 18/02/2007 tarihli ve 26438 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan “Kıyı Tesislerine İşletme İzni verilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” ve bu yönetmeliğe bağlı 14.07.2008 tarih ve 24474 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kıyı Tesisleri İşletme İzinleri Genelgesi çerçevesinde işletme izinlerini vermektedir. İşletme izninin alınabilmesi için Kamu kurumları tarafından kullanılan kıyı tesisleri hariç, tüm kıyı tesislerinde Yapı Kullanma İzin Belgesi istenmektedir.

Yönetmelik kapsamında işletme iznine veya geçici işletme iznine başvuru belgeleri:

- Gerçek veya tüzel kişiler için bu yönetmelik kapsamında faaliyet konusunu içeren ticaret sicil gazetesi aslı veya noter onaylı sureti.
- Gerçek veya özel tüzel kişiler için işyeri açma ve çalışma ruhsatı veya gayri sıhhi müessese ruhsatı veya Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca çalışmaya yönelik verilen iznin aslı veya ruhsatı veren kurumdan tasdikli sureti ya da noter onaylı sureti.
- Geçici işletme izni verilecek tesislerde, Yönetmeliğin 11 inci maddesinin ikinci fıkrası göz önünde bulundurularak İdarece değerlendirilir.
- Tesisin büyüklüğü ile orantılı uygun ölçekte hazırlanmış genel yerleşim planı (ölçekli, lejant gösterimi yapılmış, tesis üniteleri, baba, anele, aydınlatma yerlerini ve yangın hidrant ve dolaplarını içeren söz konusu genel yerleşim planı, TMMOB Mühendis odalarına kayıtlı_mühendis veya mimar tarafından imzalı olacaktır).
- İlgili kurum yazısı veya kullanma izni, irtifak hakkı ya da işletme hakkı devir sözleşmesinin (geçici işletme izni için ön izin) aslı veya ilgili kurumdan tasdikli sureti ya da noter onaylı sureti.

- Kıyı tesisine ait Kıyı Kanunu kapsamında onaylı 1/1000 ölçekli uygulama imar planı veya onay işlemine ait ilgili yazı örneği (Geçici işletme izin talepleri, bu Yönetmeliğin 11 inci maddesinin ikinci fıkrası göz önünde bulundurularak İdarece değerlendirilir).
- Kıyı tesisine ilişkin Kıyı Emniyeti Genel Müdürlüğünce (KEGM) düzenlenmiş fener gereklilik analizi, fener gerekli ise fenerin uygunluğu ve yeterliliğine ilişkin KEGM'den alınmış yazı.
- Gerçek veya özel tüzel kişilerin işleteceği kıyı tesislerinde, tesis tipi, yanaşacak deniz aracının özellikleri / sayısı, yolcu durumu, tahmil/tahliye edilecek ve/veya depolanacak yükün cinsi, tesisin kapasitesi/özellikleri göz önüne alınmak ve öngörülen standartlar doğrultusunda ekipman/donanım seçimi yapılmak suretiyle boru hattı ve şamandıra/platform ile kıyıdan uzak depolama tesisleri hariç, TMMOB Makine Mühendisleri Odasına kayıtlı mühendis tarafından hazırlanan yangın planı/projesi (KKÇ'nin kara tarafındaki tesisler ile ortak yangın planı ibraz edilmesi halinde bu plan kabul edilecektir).
- Hurda elleçleyecek tesisler için radyasyon ölçüm cihazlarına ilişkin Türkiye Atom Enerjisi Kurumundan alınmış belgenin aslı veya belgeyi veren kurumca tasdikli sureti ya da noter onaylı sureti.
- Tesisin işletme izni veya geçici işletme izni talebine ilişkin yapılacak sörvey hizmeti bedellerinin ödendiğini gösterir ücret makbuzu.

Kıyı yapıları proje ve uygulama aşaması Şekil 3'de gösterilmektedir.

Şekil 3. Kıyı Yapıları Proje ve Uygulama Süreci

2.5. SEKTÖRDE YASAL DÜZENLEMELERLE İLGİLİ GÜNDEMDE OLAN SORUNLAR:

2.5.1 İmar Planları ve Yatırımlarla İlgili Sorunlar

Ön izin

26.04.2007 tarih B.09.0.TAU.0.17.00.00-1086/3115 sayılı yazısı ile Kıyı yapılarında uygulanacak iş ve işlemler ile ilgili yöntemler belirtilmiştir. Genelge ile yayınlanan yöntemlere göre yatırımcı Milli Emlak Genel Müdürlüğü'ne müracat ederek ön izin almakta ve yatırım dosyasını hazırlayıp Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'na göndererip, Bakanlıkça Uygulama imar planının onayından sonra "Kullanım İzin Sözleşmesi" için Milli Emlak Genel Müdürlüğü'ne başvurması gerekmektedir.

Maliye Bakanlığı'nın 14.03.2009 Tarih ve 27169 sayılı Resmi Gazete Yayınlanan " Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik" değişikliği ile önce Kullanma izni İhalesi yapılmakta, daha sonra ise yatırımcı isterse "Ön İzin" verilmektedir.

Yatırım için başvurunun ilk adımı Valilik'lere bağlı Bayındırlık ve İskan Müdürlüğü ve Defterlikler olmaktadır. Ön izin sürecinde Valilik tarafından İmar planı onayı aşamasında istenecek belgeler (örneğin SİT Kurulu', Kültür ve Turizm Bakanlığı' tarafından istenecek belgeler) talep edilmektedir. Ön izin aşamasındaki beklenen çalışma yatırımcının o bölgedeki teknik araştırmalarının yasal zemine oturtulması çalışmalarını yapılmasını sağlamak doğrultusunda olmaktadır. Ön izin verilmesi İmar Planlarının mutlaka onaylanması anlamına gelmemektedir.

İmar Planları Hazırlama Aşamasında Farklılıklar

Deniz içindeki alanlarda imar planları sınırları ile ilgili Bayındırlık Bakanlığı, Ulaştırma Bakanlığı DLHİ Genel Müdürlüğü ve Milli Emlak Genel Müdürlüğü tarafından farklı uygulamalar yapılmaktadır. İmar planının sınırını belirleyen idareler, Maliye Bakanlığı tarafından kiraya esas olan dolgu şevlerinin su ile kesiştiği yer olarak sınırı kabul etmekte, DLHİ Genel Müdürlüğü tarafından ise dolgu şevinin deniz tabanına birleştiği yer kabul edilmiştir. Bayındırlık Bakanlığı ise görüşünü 2009 yılı içerisinde DLHİ Genel Müdürlüğü doğrusultunda değiştirmiştir.

Bu durum yatırımcının ilk aşamada öneri imar projesi niteliğinde çözümünü gündeme de getirmektedir. Yatırımcı revize imar plan müracatları bu nedenle yapmak zorunda kalmaktadır.

Ticari Liman Projeleri veya Mevcut Limanların Tevsii Projelerinde Planlama ve İnşaat Süreci

Liman yatırımlarında planlama ve izin süreçleri ile başlayıp, inşaatın başlamasına kadar geçen süreler, Bayındırlık ve İskan Bakanlığı'nın Kıyı yapılarında uygulanacak İş ve İşlemler Hakkında Genelgesi (2007/2) ile İmar Planı Onaylanması için 90 güne, DLH'nin Proje onayı için 45 güne ve Denizcilik Müsteşarlığının işletme izni vermesi için 45 güne indirilmiştir.

Kıyı Yapılarında Uygulanacak İş ve İşlemler Hakkında Genelge ekinde teklif imar planına görüş veren kurumların görüşlerini en geç 15 gün içinde iletme zorunluluğu bulunmakla birlikte bu sürenin kurumların imar planına görüş vermek için istemiş oldukları ilave bilgi ve belgelerle uzamakta olduğu dile getirilen sorunlardandır.

Denizcilik Müsteşarlığı tarafından 15.03.2009 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Kıyı Tesisi Yapım Taleplerinin Değerlendirilmesine Dair Tebliğ'de teklif imar planlarının onaylanmasına yönelik olarak Denizcilik Müsteşarlığı tarafından verilecek görüşte dayanak teşkil edecek teknik raporları hazırlayacak kurum ve kuruluşların uyması gereken usul ve esaslar belirtilmektedir.

Tebliğde belirtilen çalışmaların bazı maddeleri planlama aşamasında yapılması zorunlu olmayan konuları (örneğin Madde 7, Madde 11) kapsamaktadır. Tebliğin tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir.

Limanların Üst Yapılarının İmar Durumları

Liman imar planlarında dolgu alanları üzerinde yapılacak liman yapıları fizik boyutlarını belirleyen blok düzenleme yapılmamaktadır. Bayındırlık Bakanlığı sadece deniz yapılarını onaylamakta limanın ayrılmaz parçaları olan depo, antrepo, idari bina ve benzeri gibi liman yapılarının onayı için diğer kurumlar devreye girmektedir.

İmar Planlarında gösterilmeyen limanın ayrılmaz parçası olan üst yapılar için belediyeler diğer kurumlara görüş sormaktadır. İlgili kurumlardan görüş gelmemesi durumunda belediyeler kendilerine tanınmış yasal haklara göre yorum yaparak sürece dahil olmakta ve imar planının tekrar onaylanması ile ilgili ayrı bir süre gündeme gelmektedir.

Tevsii Amaçlı İmar Planları Değişikliklerinin Yeni Plan Başvurusu Olarak Kabul Edilmesi

Bayındırlık İskan Bakanlığı'nın kıyı yapılarında uygulanacak İş ve İşlemler Hakkındaki Genelge Madde C/ 7'de;

“Ayrıca onaylı İmar alanı mevcut kıyı yapılarına yapılacak olan ilave ve dolgu kullanımları niteliğini değiştirmeyecek nitelikte ise, bu tür konulara ilişkin imar plan teklifleri, MEGM'den ön izin alındıktan sonra yalnızca DLHİGM ve Denizcilik Müsteşarlığının görüşleri alınarak Bakanlıkca onanır.”

önergesi yer almaktadır. Ancak bu tür tevsii işlemleri de yeni yatırım olarak kabul edilmekte, tüm kurum ve kuruluşlardan görüş alınmakta süreler uzamaktadır.

2.5.2. İşletme İle İlgili Sorunlar

1983 yılından 2005 yıllarına kadar işletmeye başlamak için bir yat limanının sahip olmak zorunda olduğu belgeler;

- 1) Yat limanı turizm yatırım belgesi,
- 2) Yatırım teşvik belgesi,
- 3) İnşaat ruhsatı,
- 4) İskan ruhsatı,
- 5) Yat limanı turizm işletme belgesi,

belgeleridir. 2005 yılından sonra ise işletmeye başlamak için bir yat limanının sahip olmak zorunda olduğu belgeler;

- 1) Yat limanı turizm yatırım belgesi,
- 2) Yatırım teşvik belgesi,
- 3) ÇED belgesi,
- 4) İnşaat ruhsatı,
- 5) İskan ruhsatı,
- 6) İş yeri açma ve çalıştırma ruhsatı,
- 7) Yat limanı alışveriş merkezindeki tüm dükkanlar için ayrı ayrı işyeri açma ve çalıştırma ruhsatı (örnek: bir yat limanımızda 43 adet ruhsat gerekmektedir.),
- 8) Gayri sıhhi müessese belgesi,
- 9) Akaryakıt satış lisansı,
- 10) Gemi atık toplama belgesi,
- 11) Gemi acenta belgesi,
- 12) İşletmeye açılabilir belgesi,
- 13) Yat limanı turizm işletme belgesi,

olarak yeniden düzenlenmiştir. Raporun başlangıç kısımlarında da belirtilen ve sektörle deniz turizmi ile doğrudan ilgili Kamu Kurumları aşağıda tekrar özetlenmiştir.

- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Ulaştırma Bakanlığı
- Denizcilik Müsteşarlığı
- Gümrük Müsteşarlığı
- İçişleri Bakanlığı
 - a) Emniyet Genel Müdürlüğü
 - b) Sahil Güvenlik Komutanlığı
 - c) Mahalli İdareler Genel Müdürlüğü

- Çevre ve Orman Bakanlığı
Özel Çevre Koruma Kurulu Başkanlığı
- Hudut Ve Sahiller Genel Müdürlüğü
- Milli Emlak Genel Müdürlüğü
- Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu
- Belediyeler

Deniz Turizmi ile ilgili kanunlara bakıldığında (Türk Ticaret Kanunu, Dördüncü Kitap, Deniz Ticareti, Birinci Fasıl, Gemi, Birinci Kısım Umumi Hükümlere vb.) Gemi ve Ticaret gemisi tanımı aşağıdaki gibi verilmiştir.

*“Tahsis edildiği gayeye uygun olarak kullanılması, denizde hareket etmesi imkanına bağlı bulunan ve pek küçük olmayan her türlü tekne **gemi** sayılır.*

*Denizde kazanç elde etme maksadına tahsis edilen veya fiilen böyle bir maksat için kullanılan her gemi, kimin tarafından ve kimin nam ve hesabına kullanılırsa kullanılsın **Ticaret Gemisi** sayılır.”*

2634 Sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ve 13 Ocak 2007 Tarih ve 26402 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 5571 sayılı “Fikir Ve Sanat Eserleri Kanunu, Seyahat Acentaları Ve Seyahat Acentaları Birliği Kanunu İle Turizmi Teşvik Kanunu Ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” ile deniz turizmi araçları ile ilgili tanımlar yapılmıştır. Gezi, spor, eğlence ve turizm amaçlı olarak, denize elverişlilik belgesine sahip gerçek ve tüzel kişilere ait özel ve ticarî yatlar, kruvaziyer gemiler, dalabilir deniz araçları ve günübirlik gezi tekneleri sırasıyla;

- **Yat:** Kamarası, tuvaleti, lavabosu, mutfaklı olan, ticarî olarak veya ticarî olmadan gezi ve spor amacıyla kullanılan, yük, yolcu ve balıkçı gemisi niteliğinde olmayan, taşıdığı yolcu sayısı onikiyi geçmeyen veya kabotaj seferinde yüz mille sınırlı, en yakın karadan yirmi milden fazla uzaklaşmamak şartıyla taşıdığı yolcu sayısı otuzaltıyı geçmeyen ve tonilato belgesinde yat olduğu belirtilen gemiyi,
- **Kruvaziyer Gemi:** Gezi, eğlence ve spor amacı ile önceden belirlenmiş program ve rotada seyreden, deniz turizmi ticaretinde kullanılmaya uygun, içerisinde lüks kamaralar, yüzme havuzları bulunan, kıtalararası seyahate elverişli, yüksek yolcu kapasitesine sahip ve denize elverişli olan gemiyi,
- **Dalabilir Deniz Aracı:** İnsan taşıyan, fiziksel olarak su altında ve su üstünde seyir esnasında bir desteğe bağlı olmadan hareket edebilen veya her durumda su üstü desteği ile su altında çalışan deniz aracını,
- **Günübirlik Gezi Teknesi:** Gezi, spor, eğlence ve turizm amacı ile limandan aldığı yolcuyu aynı gün aynı limanda indiren Denize Elverişlilik Belgesine sahip tekneleri,”

şeklinde tanımlanmıştır.

618 Sayılı Limanlar Kanunu’nda ise aşağıda belirtilen maddelerle devletin görevleri tanımlamıştır.

Madde 1 - Limanların idare ve temizlenme ve derinlenme, genişleme, taranmasına, şamandıraların konma ve iyi halde tutulmasına ve bu hususlara müteferri bütün liman işlerinin yapılmasına Hükümet mecburdur.

Madde 2 - Türkiye limanlarına girip çıkan bütün gemiler işbu kanun ahkâmıyla beraber her limanın icabına ve tahakkuk edecek fenni lüzuma göre demir mevkillerini, rıhtımlara yanaşma, ticaret eşyasının boşaltma ve yükleme usullerini ve mevaddı müştâilenin çıkarılacağı ve yükletileceğı yerleri ve zamanları ve gemilerin limanlarda kalabilecekleri müddetleri velhasıl limanlarda umumi emniyet ve inzıbatın teminine ait tedbirleri havi Hükümetçe tanzim ve neşredilecek nizamnameler ahkâmına tebaiyete mecburdur.

2634 Sayılı Turizmi Teşvik Yasası ‘nda ise deniz turizmi tesisleri;

*“Münhasıran deniz turizmi araçlarına güvenli bağlama, karaya çekme, bakım, onarım ve sosyal hizmetlerden birkaçını veya tamamını sunan **turizm tesisleri**,”*

olarak tanımlanmıştır.

Kanun koyucu bu hükmü ile deniz turizmi araçlarına hizmet edecek bu tesislerde yat limanı, kruvaziyer liman gibi ayırım yapmamış ve tesisleri liman olarak değil turizm limanı olarak belirlemiştir.

20.04.1341 tarihli Limanlar Kanunu ve 29.06.1956 tarihli Türk Ticaret kanunu öncelikle limanlar ve ticari hayatı düzenleyen genel kanunlardır.

Deniz turizmi tesisleri ve araçlarını düzenleyen 2007 tarih ve 2634 sayılı Turizm teşvik Kanunu ise bu iki kanuna göre özel ve tarih bakımından yeni kanundur.

Kanun koyucu 2634 sayılı yasanın 29/son fıkrası **“Türk ve yabancı bayraklı deniz turizmi araçlarının gezi, spor ve eğlence amacıyla kullanılması yolcu taşımacılığı sayılmaz.”** emredici hükmünü ile **“deniz turizmi araçlarını genel anlamıyla GEMİ’den, DENİZ TURİZMİ TESİSLERİNİ ise genel anlamı ile LİMAN’dan ayırmıştır.**

Aynı anda; aynı olayı düzenleyen biri **genel** diğeri **özel** iki ayrı kanun yürürlükte bulunduğu takdirde eğer önceki kanun genel yeni kanun özel ise, bu takdirde olaya özel olan yeni kanun hükümleri uygulanması söz konusudur.

Uygulamadaki sıkıntıları ortadan kaldırmak için Danıştay ve Anayasa mahkemesi kararlarına bakılması tanımlardan kaynaklanan sıkıntıların giderilmesi yoluna gidilmesi gereklidir.

Projeye Başlarken Alınan Ön İzin Bedeli

14.03.2009 tarih ve 27169 sayılı Resmi Gazete de yayınlanan “ Hazine Taşınmazlarının İdaresi Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik “ madde 12. de ön izin bedeli belirlenmiştir. Ön izin bedeli, irtifak hakkı veya kullanma izni ihale bedelinin %20’si olarak belirlenmiştir. Yatırımcı İzin süreçlerinin uzunluğu ve yatırım yapılıp yapılmayacağı kesin olmayan alanlar için ön izin bedeli adı altında kira ödeme durumunda kalmaktadır.

Rayiç Bedel

Mevcut Yönetmelikler ön izin ve kullanım izni bedellerinin tespitinde asgari değer tespitinin nasıl yapılacağı konusunda açıklayıcı hüküm getirilmiş ve yatırım toplam maliyeti ve emlak vergisine esas asgari metrekaşe birim değeri kıstasları esas alınmıştır. Yönetmeliklerde rayiç bedel ve ecrimisil tespiti konusunda kriterler bulunmaktadır. Madde 85’de “ecrimisil tespitinde, idarenin bu taşınmazdan işgalden önce ki haliyle elde debileceği muhtemel gelir esas alınır” hükümleri yer almaktadır. Açık hükümlerde bulunmasına rağmen bedeller Bakanlık tarafından belirlenmektedir.

Dolgu ve İskele Alanlarından Ruhsat Harç Talebi

3621 sayılı Kıyı Kanunu’na ve ilgili bakanlıklarca onaylanan imar planlarına göre yapımı gerçekleşen dolgu ve iskele alanlarının ruhsatlandırılması ile ilgili olarak belediyeler 3194 sayılı imar kanununa göre ruhsat vermektedirler. Belediyeler limanlar ve limanlardaki binaları bina veya sanayi ve ticaret tesisleri kapsamında değerlendirilmekte bu doğrultuda belirlenmiş bulunan inşaat harcı tahakkuk ettirilmektedir. Dolayısıyla dolgu ve iskele alanları için çok yüksek harç ücretleri ortaya çıkmakta ve yatırımcıyı zorlamaktadır.

Belediyeler Tarafından Dolgu Alanlarından Emlak Vergisi Talep Edilmesi

3621 sayılı Kıyı Kanunu 5.maddesinde belirtildiği üzere limanlar ve iskele dolgu alanları devletin hüküm ve tasarrufu altındadır. Belediyeler limanlar ve iskeleler için de emlak vergisi talep etmeye başlamışlardır. Bu konu belediye ve limanlar arasında hukuki ihtilaf oluşturmuştur. Belediyeler Emlak vergisi vermeyen limanlarla ilgili diğer konularda işlem yapmamaktadırlar. Bu durum liman ve iskelelerin kapanma riskini ortaya çıkarmaktadır.

İşyeri Açma ve Çalıştırma Ruhsatı

03.07.2005 tarihli 5393 sayılı Belediye Kanunu’nun 15.maddesine göre belediyenin sorumlulukları ;

- Gerçek ve tüzel kişilerin faaliyetleri ile ilgili olarak kanunlarda belirtilen izin veya ruhsat vermek,
- Gayri sıhhi müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerini ruhsatlandırmak ve denetlemek,

olarak tanımlanmıştır.

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun hükmünde kararnamenin değiştirilerek kabulüne dair kanunda(Kanun no:3572 kabul tarihi 14.06.1989);

“Bu Kanunun amacı, sanayi, tarım ve diğer işyerleri ile her türlü işletmeleri, işyeri açma ve çalışma ruhsatlarının verilmesi işlerinin basitleştirilmesi ve kolaylaştırılmasıdır.”

ibaresi yer almıştır.

Deniz Turizmi Tesislerinde ise (Yat Limanı, Kruvaziyer Limanı) 2634 sayılı Turizmi Teşvik yasasında 28.12.2006 tarihinde yapılan değişiklik ve özel bir yasa ile Turizm tesislerini düzenleyen kanun koyucu, **bu tesislerin liman değil turizm tesisi olarak tanımlamış** ve yasanın 26.ıncı maddesi ile;

“Gerçek ve tüzel kişiler, Denizcilik Müsteşarlığından işletme izni ve Bakanlıktan belge almak koşulu ile deniz turizmi tesisleri yatırım ve işletmeciliği yapabilirler.”
hükmü getirilmiştir.

Belediye Kanunu, İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına Dair Kanun, Gayri Sıhhi Müesseseler Yönetmeliği ve diğerler kanun ve yönetmeliklerde yat limanı yada yeni düzenlemeye göre deniz turizmi tesislerinin, İşyeri Açma ve Çalıştırma veya Gayri Sıhhi Müesseseler ruhsatlarının nasıl düzenleneceğine dair diğer tesisler kriteri dışında hiç bir açık hüküm ve hiç bir kriter yoktur.

Deniz Turizmi Tesisleri, Deniz Turizmi Yönetmeliği’nde olmazsa olmaz olarak belirlenen alt ve üst yapıları ile bir bütündür. Deniz turizmi tesislerinden ve içerisinde yer alan tüm ünitelerden ayrı ayrı işyeri açma ve çalıştırma ve gayri sıhhi müessese ruhsatları istenmesi durumunda; çok başlı bir denetim mekanizması oluşmaktadır. Bu durum deniz turizmi tesisinin işletilmesinde engeller ortaya çıkmasına neden olmaktadır.

Eğer, yat limanının işyeri açma ve çalıştırma ruhsatı yoksa, Denizcilik Müsteşarlığı tarafından İşletme İzni, Kültür ve Turizm Bakanlığı Tarafından İşletme belgesi, EPDK tarafından akaryakıt satış izni verilmez.

Bu durumda Deniz Turizmi Tesisleri sadece Belediyeden aldığı işyeri açma ve işletme belgesi ile ancak kaçak olarak çalışabilmektedir.

Kıyı Tesislerine İşletme İzni Verilmesi

Kıyı tesislerine işletme izin verilmesine ilişkin usul ve esaslar hakkında yönetmelik (Değişik:RG-1/7/2009-27275) EK-5 “Genel Kargo, Konteyner, Ro-Ro Limanları için kriterler, Yat limanları, Marinalar, kruvaziyer limanlar ve yolcu limanları için kriterler”de;

“ Karadaki faaliyet alanı en az 240 cm yüksekliğinde tel örgü, duvar ve benzeri koruma sistemi ile çevrilerek giriş-çıkışlar kontrol altına alınır”

hükmü bulunmaktadır.

Deniz Turizmi Tesislerinin alt ve üst yapıları 2634 sayılı Turizmi Teşvik Yasası ve Bakanlar Kurulunca Yürürlüğe Konulan ve Yürütülen Deniz Turizmi Yönetmeliği hükümlerince belirlenir. DLHİ Genel Müdürlüğü'nce Yap-İşlet-Devret modelinde yapılan ihale şartnameleri bu tesislerin 2634 sayılı yasa ve Deniz Turizmi Yönetmeliğine uygun olarak yapılması şartını içerir.

Yat limanları karadaki faaliyet alanlarının Deniz Turizmi Yönetmeliği doğrultusunda yapılmaması sıkıntılara yol açmaktadır.

2.5.3. Gümrük ile İlgili Sorunlar

04.11.1999 tarihli 23866 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Gümrük Kanunu'nun 218. maddesinde;

“Türkiye ile diğer ülkeler arasında demiryolu dahil kara, deniz ve hava yoluyla yapılan eşya ve yolcu taşımalarında yararlanılan istasyon, deniz ve hava limanlarını işleten kuruluşlar ile posta idareleri, bu Kanun hükümlerine göre gerekli gümrük gözetim ve denetim işlemlerinin yapılmasını sağlamak üzere; yolcu salonları, geçici depolama yerleri, antrepolar ile görevli gümrük ve gümrük muhafaza idarelerinin çalışmalarına elverişli ve yeterli bürolar ve gözetleme kuleleri tesis etmek; buraların aydınlatma, ısıtma ve temizlik ihtiyaçlarını karşılamak; demirbaş eşya ile telefon ve diğer teknik donanımlarını bedelsiz olarak sağlamak; limanlarda ve gümrük kapılarında gümrük gözetimine tabi eşya ve kişiler ile diğerlerinin birbirine karışmasını önlemeye yönelik her türlü fiziki yapıların sağlanması konusunda Gümrük Müsteşarlığının isteklerini yerine getirmek zorundadırlar”

hükümleri yer almaktadır.

Gümrük Muhafaza Başmüdürlük ve Müdürlükleri tarafından, yat limanlarından insan, gümrüksüz akaryakıt, tarihi eser v.s. gibi kaçakçılık yapıldığı gerekçesi ile gümrük kanununun 218.maddesi uyarınca, yat limanlarının etrafının tel örgü içerisine alınarak giriş ve çıkışların denetlenebilmesi gerekçesiyle Gümrük Muhafaza Memurları için ofis yapılması talep edilmektedir.

Deniz Turizmi Yönetmeliği'nin 5 maddesinin 2. Bendi'nde;

“Deniz turizmi tesisleri gümrüklü saha sayılmaz. Ancak, hudut kapısı olarak ilan edilmiş deniz turizmi tesislerinde, yalnızca hudut giriş ve çıkış işlemlerinin yapılması için ayrılmış deniz turizmi aracının yolcusu, yolcu eşyası ve deniz turizmi aracına ilişkin giriş ve çıkış işlemlerinin yapıldığı bölge gümrüklü alandır.”

denilmektedir. Deniz turizmi tesisleri işletilmesi sırasında gümrük ile ilgili sorunlar yukarıda özetlenen nedenlerden dolayı ortaya çıkmaktadır.

2.5.4. Çevre Mevzuatı ile İlgili Sorunlar

Deniz Tarama İşlemleri

Kıyı tesisleri yapımında karşılaşılan önemli sorunlardan bir tanesi tarama işlemleridir. Limanlar için gerekli su derinliğinin oluşturulması için yapılacak tarama sonucunda denizde veya karada döküm yerleri belirlenmemiştir. Döküm yerlerinin belirlenmemesi önemli bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Yatların içerisinde üretilen pis suların bertarafı

Kıyılarda deniz turizmi tesislerinin bulunduğu bölgelerde yatların tanklarında toplanan pis suları almak için kabul tesislerinin yapılmaması, toplanan pis su, katı atık diğer atıkların kabul tesislerinin olmaması deniz turizmi tesisleri işletmecilerinin en önemli sorunları olarak ortaya çıkmaktadır.

Deniz Turizm İşletmecileri tarafından çevresel sorunlarla ilgili sorulan sorular

- Yatların tanklarında toplanan pis suları kim toplayacak?
- Marinalar pis suları toplarsa nereye ve nasıl toplayacak?
- Toplanan pis su ve diğer atıklar nasıl bertaraf edilecek? Çevre Bakanlığı'ndan belgeli bertaraf tesisi var mı?
- Çevre ve Orman Bakanlığı ile Denizcilik Müsteşarlığı "Gemilerden Atık Alınması ve Atıkların Kontrolü Yönetmeliği Taslağı"nı AB uyumlu ve Marpol sözleşmesi kapsamında hazırlanmaktadır. Marpol düzenlemeleri yatları kapsayacak mı?

2.6 SEKTÖRDE YAŞANAN SORUNLARIN TEMEL NEDENLERİNİN ÖZETİ

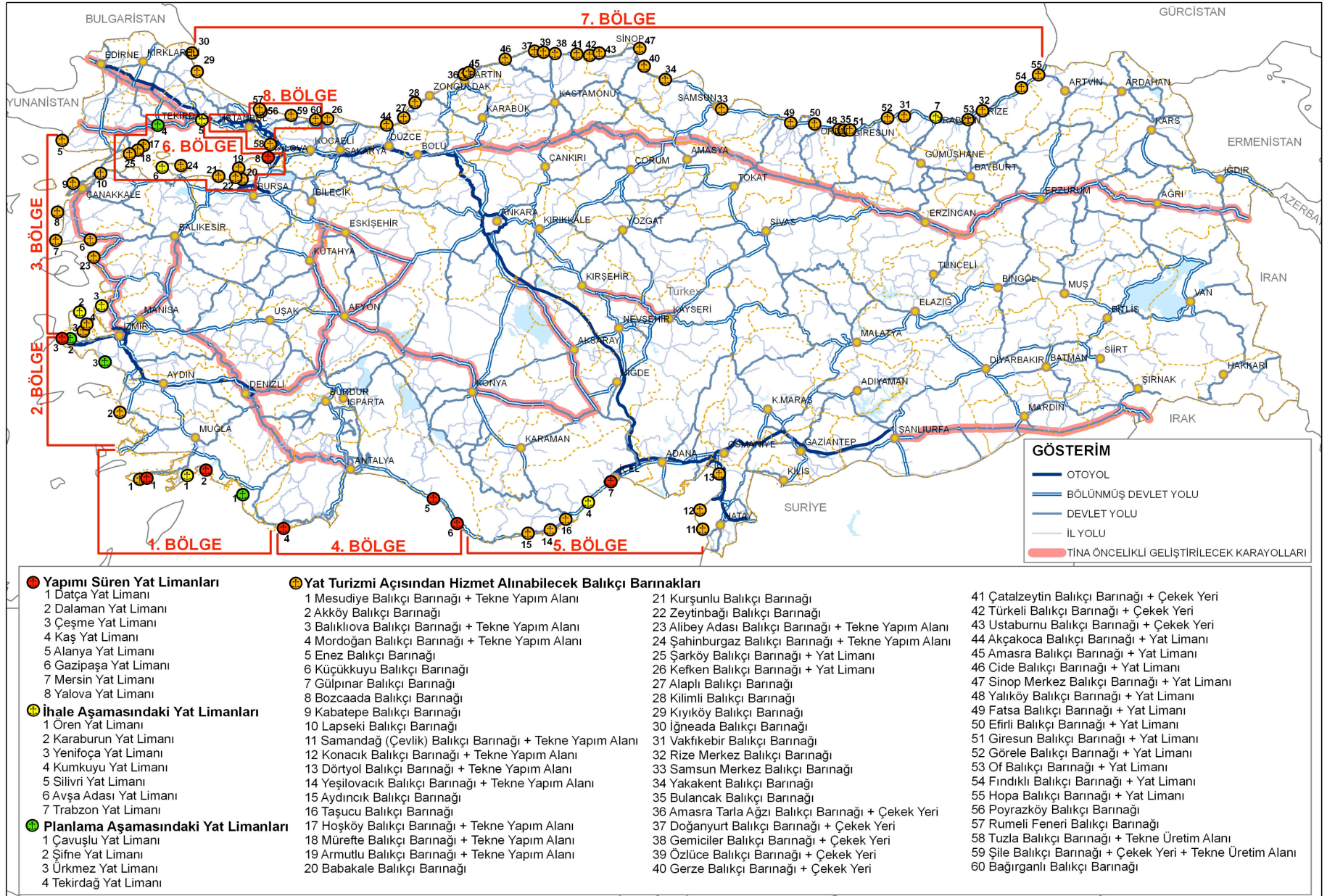
1) İlgili kamu kurumlarının uygulamada sadece kendi kurumlarının adını taşıyan kanunları esas alması ve yasal sistemimizdeki normlar hiyerarşisine uyulmaması.

2) İş bölümü ve ihtisas gereğince oluşan kamu kurumları arasında koordinasyon ve işbirliğinin yasaların açık hükümlerine rağmen sağlanamaması ve ortak alınan kararların; kararı alan kurumlarca bile uygulanmaması.

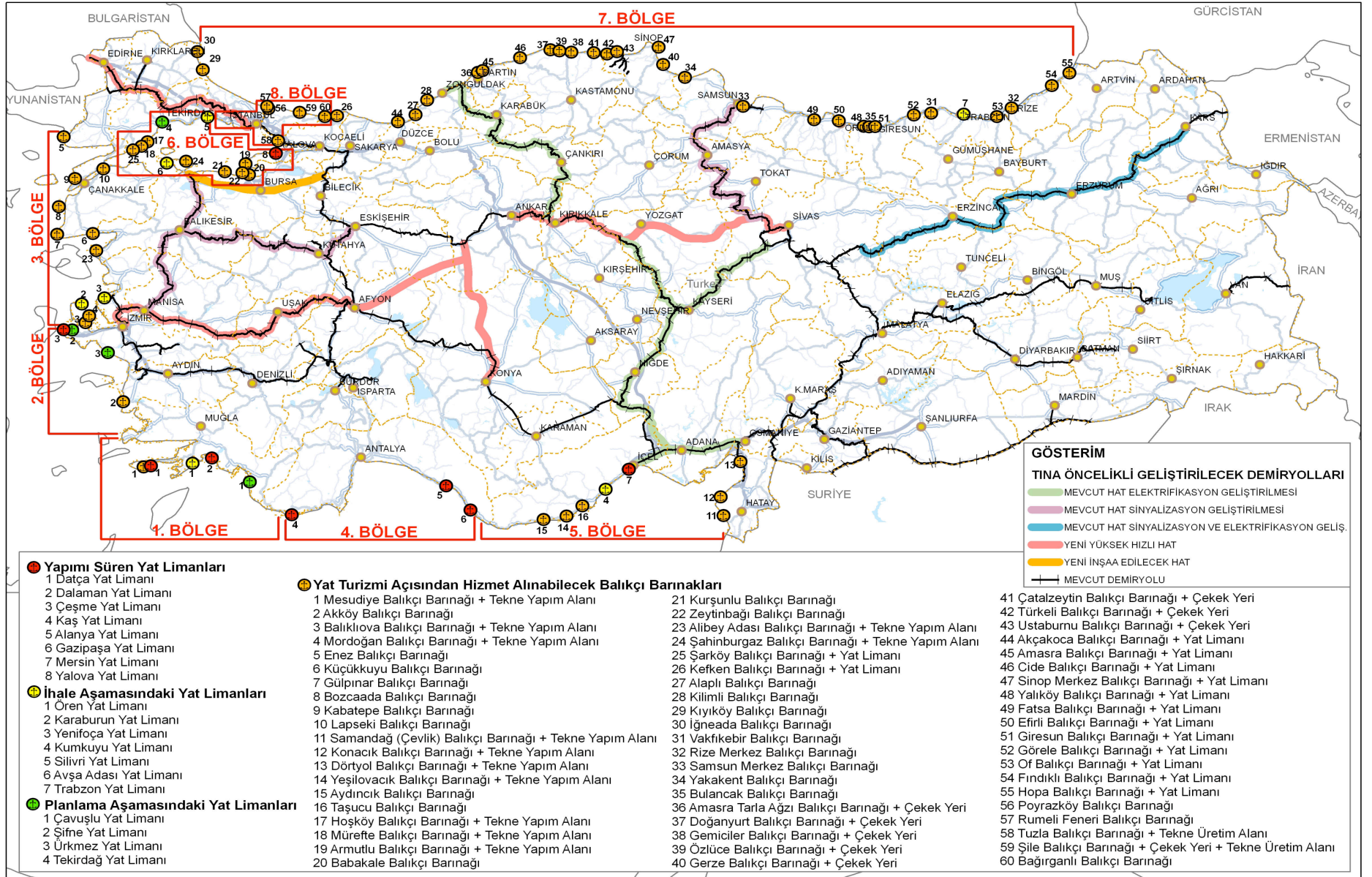
3) Sektörle ilgili kamu kurumlarının diğer ilgili ve özel kanunları ve ülkenin turizm politikalarını ve sektörün uluslararası rekabet gücünü arttırması için gerekli yasal düzenlemelerin yapılması için gayret göstermemesi.

3. ARA RAPOR;

HARİTALAR SETİ

Harita 1: TINA Kapsamında Geliştirilmesi Öngörülen Karayolları ile Turizm Kıyı Yapıları

Harita 2: TINA Kapsamında Geliştirilmesi Öngörülen Demiryolları ile Turizm Kıyı Yapıları